

BẢN THẢO

Bài viết về Nhà văn GS DOÃN QUỐC SỸ (gửi bài cộng tác trên KBC số tháng 2-2023)

NHÀ VĂN - GIÁO SƯ DOÃN QUỐC SỸ MỘT NGƯỜI THẦY - MỘT BẬC ĐÀN ANH MÀ TÔI KHÂM PHỤC VÀ THƯƠNG KÍNH.

Bài của LÊ CẦN THỚ

Khi dùng 21 chữ trên đây làm tựa cho bài viết của mình về một nhân vật tiếng tăm trong sinh hoạt văn học nghệ thuật Việt Nam, đã bước vào ngưỡng cửa sống tròn 100 năm trong cõi nhân sinh này, không phải là quá đáng để tôi bày tỏ tác lòng KHÂM PHỤC và THƯƠNG KÍNH.

Còn nhớ, những năm tôi được vào học lớp Ba, lớp Nhì tại trường Nam tiểu học tỉnh lỵ Sa Đéc (1957 - 1958), những ngày nghỉ học, tôi thường vô nhà sách Liên Hiệp xem sách báo. Có một tác giả tôi còn nhớ có mấy cuốn sách bày bán như **Sợ Lửa, U Hoài, Gánh Xiếc...** mà tên ghi trên bìa là **Doãn Quốc Sỹ**; bên cạnh đó có bộ sách Toán 3 quyển Số học, Hình học, Đo lường của tác giả Dương Văn Hanh (nghe nói bộ sách Toán này được khen

ngợi vì giúp các học sinh giỏi Toán bậc tiểu học tham dự cuộc thi để được cấp học bổng mà các trường Tiểu học thời đó đang thực hiện). Khi tôi vào học lớp Ba A với Thầy Cao Văn Châu, mới một tháng đầu thì Thầy được nghỉ hưu, Thầy Châu Văn Giày dạy thế được hai tháng nữa thì Thầy cũng về hưu để Thầy Dương Văn Hanh dạy tiếp đến cuối năm. Chính Thầy Hanh là tác giả bộ sách Toán 3 quyển mà tôi vừa đề cập bên trên. Cuối năm học này, tôi được xếp đứng đầu lớp và được lãnh phần thưởng, trong phần thưởng có bộ sách Toán 3 tập của Thầy Dương Văn Hanh, và đặc biệt có tập truyện cổ tích **Sợ Lửa** của nhà văn **Doãn Quốc Sỹ**, tôi đã lưu giữ kỷ niệm cho mãi đến nhiều năm sau này. [Sau năm 1975, tôi phải đi "lao tù cải tạo", trở về thì những thùng sách trên gác nhà tôi bị mỗi một phải thiêu hủy hết!]

Hình ảnh của tác giả bộ sách Toán của Thầy trực tiếp dạy mình, khiến tôi suy nghĩ về một nhà văn có mấy quyển sách trưng bày trong nhà sách Liên Hiệp... cho mãi đến sau này: **DOÃN QUỐC SỸ!** Đọc theo năm tháng cuộc đời, từ Sa Đéc trở về Cần Thơ, học tiếp nửa năm Lớp Nhì, Lớp Nhứt trường Tiểu học Phong Điền (Phong Dinh), đậu thi tuyển vào lớp Đệ Thất trường trung học Phan Thanh Giản (năm học 1960-1961)... cho mãi đến năm Đệ Nhất B1, thì biên cố Mậu Thân 1968, phải thi hành lệnh Tổng động viên vào lính (khóa 5/68 trường Bộ binh Thủ Đức). Gia đình Ba Má tôi ở trong quê nghèo khó, nên khi thi đậu ra tỉnh ở trọ đi học, tôi tìm chỗ dạy kèm ban đêm lấy tiền phụ thêm cho khoản tiền hàng tháng Ba Má tôi "tiện tặn" gởi ra trả cho chủ nhà trọ. Cái may cho tôi là nhờ thi tuyển đậu hạng Nhì vào trường Phan Thanh Giản (năm học 1960-1961), và kết quả cuối năm mỗi cấp lớp từ Đệ Thất đến Đệ Nhất, hàng năm tôi đủ điều kiện lãnh học bổng toàn phần 3.600 đồng (mỗi tháng 400 đồng cho 9 tháng học). Thời đi học này, tôi có dịp đọc và thấy tên **DOÃN QUỐC SỸ** trên báo chí Sài Gòn và đọc các bài khảo luận, những sách do ông biên soạn... tôi rất nể nang và kính phục sự làm việc tỉ mỉ của ông.

Sang Hoa Kỳ theo diện HO, tôi được định cư tại thành phố Houston, tiểu bang Texas từ tháng 6 năm 1993. Đến mùa Hè 1996, các cựu học sinh trường Phan Thanh Giản và Đoàn Thị Điểm họp nhau sinh hoạt hàng tháng, và gợi ý in tập Giai phẩm **PHAN THANH GIẢN & ĐOÀN THỊ ĐIỂM** mà trước biên cố 1975, hàng năm mỗi dịp Tết nhà trường đều có thực hiện. Còn nhớ, trong buổi họp mặt đầu tiên của các cựu học sinh PTG & ĐTD Houston TX vào ngày Chủ nhật 11 tháng 2 năm 1996 (nhằm ngày 23 tháng Chạp năm Ất Hợi) từ 12 giờ trưa đến 4 giờ chiều tại Club số 9600 Keegans Wood Dr. Houston TX 77083. Lần họp mặt này có 59 gia đình CHS. PTG & ĐTD với 105 người tham dự thật bất ngờ, rồi đi đến quyết định kỳ họp mặt Hè 1996

sẽ phát hành số Giai phẩm đầu tiên mùa Hè 1996 mà trong buổi họp đó, anh Trịnh Chí Sĩ can ngăn nói rằng: "*Thôi dẹp vụ in giai phẩm đi Thoại ơi! Ở bên này suốt ngày "đi cà" đầu tắt mặt tối, ai có thời gian huồn đâu mà làm báo".* Nhưng anh Nguyễn Bửu Thoại nói: "*Tôi nghe nói lúc còn học ở trường anh Viện có tham gia làm báo, đề nghị anh Lê Hoàng Viện làm đầu tàu, tôi Nguyễn Bửu Thoại và anh Nguyễn Công Danh phụ đẩy con tàu đi..."*. Và... tôi chân ướt chân ráo mới sang định cư, chưa ổn định cuộc sống, nhưng thấy các anh tha thiết muốn nhắc nhớ lại sinh hoạt báo chí của trường năm xưa, tôi không sao từ chối, đồng ý nhận lãnh trong khi trong tay không có phương tiện và điều kiện nào hết. Vậy mà Giai phẩm số đầu tiên ra mắt vào dịp Hè 1996 hoàn toàn không giống với các đặc san trường bạn ở hải ngoại. [quý vị tìm đọc bài viết của Thầy Hồ Văn Chiếu "**Điểm giai phẩm PHAN THANH GIẢN & ĐOÀN THỊ ĐIỂM hè 1996** (tr. 328-332 bút ký nhiều người viết "**Trường Xưa Trong Trí Nhớ**" số 1 - do gia đình PTG & ĐTD Houston - TX xuất bản năm 2002). Cuốn giai phẩm hải ngoại đầu tiên in với số lượng 1100 cuốn (thay vì 1300 cuốn - nhà in hứa sẽ in cho đủ số, nhưng rất tiếc nhà in của anh ấy bị hoả hoạn... và đóng cửa luôn. Do vậy, anh chị niên trưởng cựu Đại tá Nguyễn Phước Trang - Phan Ngọc Hoa nhờ "in cobby - nghe nói khoảng 50 cuốn" để gửi tặng cho đồng môn ở xa muốn đọc. Còn nhớ, một hôm tôi vô chùa Linh Sơn (vùng Northwest Houston), gặp một thanh niên hỏi tôi, "*có phải anh thực hiện cuốn Giai phẩm PTG & ĐTD không?"*... Kể từ đó, mới quen biết chú Phạm Quang Tân, khi chú muốn đến thăm nhà cho biết. Một bất ngờ diễn ra. Chú Phạm Quang Tân vào nhà tôi, nhìn lên bàn thờ thấy có tấm ảnh, bèn hỏi tôi: "*Có phải ảnh LÊ HOÀNG TÂM không*". Tôi nói phải, là em trai của tôi. Rồi chú kể chi tiết mối liên hệ giữa hai gia đình trên đường biển khi vượt biên, qua Thái Lan, Phillipine, qua Mỹ định cư tại Houston TX, cùng ở cạnh bên nhau, cho đến khi Lê Hoàng Tâm bị bệnh nặng từ trần, mà chú đã tiếp lo mai táng... Thời gian sau chú muốn thực hiện tạp chí VĂN HOÁ VIỆT NAM, nhờ tôi làm Chủ bút và biên tập, trình bày, mỗi ba tháng ra một tập, số lượng in dự kiến mỗi kỳ 1.000 tập. Chú làm Chủ nhiệm, họa sĩ Phạm Mộng Chương trình bày bìa và các vinhet để chọn cho các chương mục bài viết trong tạp chí. Chi phí in ấn, phát hành chú tự lo, chỉ nhận vài trang giới thiệu cơ sở của mạnh thường quân quen thân mà thôi. Phần bài vở chú liên lạc các nhà văn nhà thơ mời tham gia ban biên tập, sau mấy kỳ họp - mặt gặp gỡ tại nhà Phạm Quang Tân. Tạp chí VĂN HOÁ VIỆT NAM chánh thức ra mắt số 1 mùa Hè 1998:

(Ảnh 1) - Bìa 1

(Ảnh 2) - Bìa 2

Ngay trang bìa 2, tôi rất đỗi yên tâm sự xuất hiện của tập báo: **VĂN HOÁ VIỆT NAM** (tạp chí bảo tồn & phát huy văn học nghệ thuật), với tôn chỉ: Tô điếm non sông gấm vóc Việt. Bảo tồn - Bồi dưỡng và Phát huy Văn hoá Việt. **Ban Biên Tập:** Phạm Mộng Chương, **Doãn Quốc Sỹ**, Xuân Tước, Xuân Vũ, Trần Hoài Thư, Phạm Văn Nhân, Nguyễn Tấn Hưng, Trần Bang Thạch, Phạm Quang Tân, Lê Cận Thơ, Diễm Phượng, Hồng Lan. **Công tác:** Nguyễn Nam Việt, Hà Huyền Chi, Đặng Trần Huân, Vũ Hữu Nhược, Hường Hoa, Huỳnh Hữu Cửu, Nguyễn Bửu Thoại, Cecile Nguyễn, Mây Trắng, Nguyễn Thị Nhung, Trần Phù Thế, Nguyễn Thụy Bảo Trâm, Đỗ Văn Bá Ngạn, Ung Ngọc Đạt, Song Lê, Huyền Vân Thanh, Kiều Mộng Hà, Nguyễn An, v.v...

Từ đây, tôi xin được đi thẳng vào chủ đề bài viết. Giáo sư - Nhà văn **DOÃN QUỐC SỸ** mà lần đầu tiên tôi gặp mặt trong buổi ra mắt sách, và sau đó gặp tại nhà Phạm Quang Tân trong các buổi gặp gỡ có tính cách gia đình. Lần đó, tôi và hiền thê Diễm Phượng được chụp một ảnh kỷ niệm với Thầy - Cô **DOÃN QUỐC SỸ**. Như vừa nhắc buổi ra mắt sách, đó là ngày 28 tháng 2 năm 1998 tại phòng hội của trường ICC đường Fannin TP. Houston TX có buổi "Ra mắt sách **GIỮ LẠI CHO ĐỜI MỘT CHỨT HƯƠNG** của Nhà văn

DIỄM PHƯỢNG dưới sự bảo trợ tinh thần của Bán nguyệt san DÂN TA, Hội Ái hữu cựu SVSQ - TB Thủ Đức, Nhóm thân hữu ĐỒNG HƯƠNG CẦN THƠ, Nhóm cựu học sinh PTG & ĐTĐ Cần Thơ, Internet HOUSTON VIỆT... mà nhà văn GS DOÃN QUỐC SỸ là một trong nhiều diễn giả được mời lên phân tích, giới thiệu tập truyện này do ĐẠI HỌC ĐÔNG NAM xuất bản năm 1998.

Ảnh 1:
Buổi ra mắt sách
GIỮ LẠI CHO ĐỜI
MỘT CHÚT HƯƠNG
của nhà văn Diễm
Phượng
(28 tháng 2-1988)

Ảnh 2:
Diễn giả: Nhà văn GS Doãn Quốc Sỹ
phân tích - giới thiệu tập truyện GIỮ
LẠI CHO ĐỜI MỘT CHÚT HƯƠNG của
nhà văn Diễm Phượng
(28 tháng 2-1988)

Ảnh 3:
Ban tổ chức đã
mời Huyền Vân
Thanh lên tặng
bó hoa kỷ niệm
cho hiện thân
Diễm Phượng,
tác giả tập
truyện ra mắt tại
phòng hội
trường ICC
trước đông đảo
khách mời tham
dự

Sau này, có những lần gặp gỡ nữa, trong hội chợ tổ chức khu vực thành phố Houston TX mà tạp chí Văn Hoá Việt Nam có gian hàng giới thiệu sinh hoạt của tạp chí. Trong buổi ra mắt tạp sách "**Trở Lại Mật Khu Sinh Lây**" của **Nguyễn Bửu Thoại** mà Thầy được mời lên giới thiệu đôi nét về tác phẩm này. Trong dịp tạp chí Văn Hoá Việt Nam tổ chức **tưởng niệm Cụ Nguyễn Văn Vĩnh**, có Thầy Cô tham dự, và Thầy được mời lên thắp hương trước bàn thờ và sau đó trình bày đề tài: "**Đôi giòng về Tiểu sử, Sự nghiệp Nguyễn Văn Vĩnh**". Như sau:

Tiểu sử Nguyễn Văn Vĩnh, ta có thể đúc kết qua nhiều tài liệu như sau:

Nguyễn Văn Vĩnh sinh ngày 15 tháng sáu năm 1882, mất ngày mùng 1 tháng năm năm 1936, thọ được 54 tuổi, biệt hiệu Tân Nam Tử, người làng Phượng Vũ, huyện Thường Tín, tỉnh Hà Đông - nay là ngoại thành Hà Nội.

Năm 16 tuổi tốt nghiệp Trường Thông Ngôn, rồi vào làm thư ký tòa sứ ở nhiều nơi như: Lào Kay, Hải Phòng, Hà Nội.

Năm 1906 đi dự đấu xảo (hội trợ triển lãm) tại Marseeille (Pháp), khi trở về ông quyết định xin thôi việc, đứng ra kinh doanh nghề in. Từ đó ông bắt đầu viết báo, từng làm chủ bút, chủ nhiệm những tờ báo như:

- Đại Nam Đăng Cổ Tùng Báo.
- Lục Tỉnh Tân Văn.
- Đông Dương Tạp Chí.
- Notre Journal.
- Notre Revue.
- Annam Nouveau.

Ngoài ra ông còn chủ trương một bộ tùng thư lấy tên là Âu Tây Tư Tưởng (La Pensée de l'Occident).

Năm 1908 ông tham gia phong trào Đông Kinh Nghĩa Thục cùng các ông Phạm Duy Tốn, Nguyễn Bá Học, Trần Đình Đức, Bùi Đình Tá, Phạm Đình Đới..v.v... đảm nhận dạy phần viết văn cho nhà trường.

Có thiện chí muốn xây dựng một nền quốc văn vững chắc, ông đặt hết tâm trí vào công việc sáng tác và dịch thuật.

Tác phẩm của Nguyễn Văn Vĩnh gồm hai phần:

1. Phần sáng tác: *Gồm những bài đăng báo có tính cách giáo dục và chính trị. Ông muốn cải cách lề lối sinh hoạt của đồng bào và tin tưởng vào lời lẽ công bằng xã hội qua những biên khảo như:*

- Xét tât mình.
- Phận làm dân.
- Chỉnh đốn lại cách cai trị dân, ..v.v..

2. Phần dịch thuật:

- Dịch Việt ra Pháp: Kim Vân Kiều.

- Dịch Pháp ra Việt: Thơ ngụ ngôn La Fontain, chuyện trẻ con của Perrault; các vở hài kịch của Molière; tiểu thuyết Gil Blas de Santillane của Lesage; Mai-nương Le-côt tiểu thuyết của Prevots; Truyện Ba Người lính Ngự lâm Pháo Thủ của Alexandre Mumas; Những Kẻ Khốn Nạn của Victor Hugo; Miếng Da Lừa của Honoré de Balzac; Qui-Li-Ve du ký của Jonathan Swift; Te-Le-Mặc phiêu lưu ký của Fénelon; Truyện Các Danh Nhân La Mã đối nhau của Plutarque; Đàn Cừu của chàng Panurge của Plutarque..v.v..

Để cho tinh thần yêu chuộng quốc văn được phổ biến rộng rãi, ông từng đã hô hào:

Nước Nam Ta Sau Này Hay Dở Cũng Nhờ Chữ Quốc Ngữ.

Đây là đôi giòng ngắn gọn về tiểu sử và sự nghiệp nhà văn, nhà báo Nguyễn Văn Vĩnh. Tính đến nay thâm thoát đã qua ranh giới ba thế kỷ rồi.

DOÃN QUỐC SỸ

[bài in trong chuyên mục TUỞNG NIỆM CỤ NGUYỄN VĂN VĨNH, trang 213 - 214, tạp chí VĂN HOÁ VIỆT NAM số bốn mươi bốn MÙA XUÂN 2009 - số đặc biệt dày 284 trang ruột và 4 trang bìa].

Với tạp chí VĂN HOÁ VIỆT NAM, Giáo Sư - Nhà Văn DOÃN QUỐC SỸ thường xuất hiện trên chuyên mục Khảo luận, Giai thoại Văn chương, Chuyện văn học, Truyện ngắn, Thơ, Giáo dục - Văn hoá - Văn nghệ... Ngay số báo đầu tiên [số một - mùa hè 1998] với bài khảo luận: "Tình Yêu của chàng trai và cô gái Việt", các số kế tiếp có các bài "Nụ cười Việt", "Đi tìm dân tộc tính trong những chuyện cổ tích Việt Nam", "Căn nhà hoang", "Chiếc chiếu hoa cạp điều", "Hương nhân loại", "Bài nói chuyện nhân dịp họp thân hữu tạp chí VHVN", "Incense and Fire Loyalt Through Three Consecutive live" (Ba Sinh Hương Lửa) Doãn Quốc Sỹ, Đinh Hải translate... (nhưng do thủ tục bản quyền phải ngưng loạt bài này, với lời xin lỗi cùng tác giả, dịch giả và bạn đọc sau số báo VHVN 10); "Đôi điều kỷ niệm", "Mùa Thu trong thi ca Việt Nam", "Nhớ ơn Thầy Nguyễn Khắc Kham", "Công cha nghĩa mẹ ơn Thầy", "Tuởng niệm GS Nguyễn Khắc Kham", "Đôi giòng về Tiểu sử, sự nghiệp Nguyễn Văn Vĩnh", Chuyện đời (chùm Thơ 4 bài), v.v...

Với riêng tôi, dù không thường xuyên gặp gỡ Thầy, nhưng tên của Thầy lúc nào cũng in trong tâm khảm của tôi, bởi vì những tên sách đầu tiên mang tên tác giả DOÃN QUỐC SỸ cứ ẩn hiện mỗi khi tôi bước vào bất cứ một tiệm sách nào, bất cứ nơi nào có bày bán sách (!). Phải chăng tôi đã ngưỡng mộ Thầy dạy Lớp Ba DƯƠNG VĂN HANH mà soạn bộ sách Toán thật độc đáo của Thầy gây tiếng vang thời đó; cho nên sau này khi trực tiếp

gặp gỡ và nói chuyện được với Thầy DOÃN QUỐC SỸ, qua giọng nói, cách diễn đạt dù ngắn gọn, nhưng tôi nghĩ Thầy đã cô đọng những ý chính, những vấn đề cần phổ biến đến người nghe vừa đủ, không rườm rà, không sáo ngữ, tạo niềm thích thú khi kết thúc câu chuyện. Tôi nghĩ rằng tài năng và đức độ của một nhà văn, nhà giáo đã vượt qua mọi thử thách chắc chắn đã có, để lại cho cuộc đời nhiều tác phẩm tim óc không thể phủ nhận được, nên tôi thật sự ngưỡng mộ, khâm phục và kính trọng Thầy.

Ảnh 4
Ảnh ghi được tại gian hàng trưng bày sinh hoạt tạp chí VĂN HOÁ VIỆT NAM lần tham dự hội chợ Tết tại Houston TX : GS nhà văn DOÃN QUỐC SỸ, nhà văn NGUYỄN NHUNG, nhà văn Tiến sĩ ĐẶNG THIỆU (TRẦN HỒNG VÂN).

Ảnh 5
Ảnh lưu niệm của Huyền Vân Thanh và Diễm Phượng với Ông Bà nhà văn DOÃN QUỐC SỸ (ngày 21 tháng 2 năm 1997 tại nhà Phạm Quang Tân)

LÊ CẦN THƠ